

Uczeń niepełnosprawny w szkole ogólnodostępnej

Pakiet opracował zespół pracowników
Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu
Filia w Jeleniej Górze pod redakcją Anny Mikos

*„Każde dziecko ma fundamentalne prawo do nauki i należy dać mu szansę osiągnięcia i utrzymania odpowiedniego poziomu kształcenia”
(Deklaracja z Salamanki UNESCO 1994)*

Źródła zdjęć:

Autor: Phil Roeder, źródło: <http://www.flickr.com/photos/tabor-roeder/6085668928/in/photostream/>

Autor: muffinn, źródło: <http://www.flickr.com/photos/mwf2005/8589920292/in/photostream/>

Autor: Horia Varlan, źródło: <http://www.flickr.com/photos/horiavarlan/4268153789/>

Zgodnie z przepisami prawa oświatowego uczniowie z niepełnosprawnością mogą realizować obowiązek szkolny w szkołach ogólnodostępnych. Efektywność tego procesu kształcenia zależy od wielu czynników. Konieczne jest dostosowanie infrastruktury, wymagań i metod pracy do potrzeb i możliwości dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, a także przygotowanie nauczycieli do realizacji zadań edukacyjnych z tą zróżnicowaną grupą uczniów.

Pakiet edukacyjny „Kształcenie uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych” powstał z myślą o nauczycielach szkół masowych pracujących coraz częściej z dziećmi o różnym rodzaju niepełnosprawności. Ma na celu przybliżenie zagadnienia niepełnosprawności oraz edukacji integracyjnej i włączającej. Zawarte w nim materiały znajdują się w zbiorach Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu i sieci dolnośląskich bibliotek pedagogicznych. Zebrany materiał uzupełniono wyselekcjonowanymi zasobami Internetu.

Spis treści

1. Podstawy prawne	4
2. Dzieci niepełnosprawne w szkole ogólnodostępnej – zagadnienia ogólne	5
3. Dzieci niepełnosprawne fizycznie	24
4. Dzieci niepełnosprawne intelektualnie	27

1. Podstawy prawne

2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. *w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych* (Dz. U. Nr 173, poz. 1072)
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. *w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach* (Dz. U. Nr 228, poz. 1487)
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. *w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych* (Dz. U. Nr 228, poz. 1490)
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2012 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych* (Dz. U. z 2012 r. poz. 982)
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 lutego 2009 r. *w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci* (Dz. U. Nr 23, poz. 133)
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. *w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach* (Dz. U. poz. 532)
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 sierpnia 2013 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych* (Dz. U. poz. 957)
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 października 2013 r. *w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci* (Dz. U. poz. 1257)

2. Dzieci niepełnosprawne w szkole ogólnodostępnej – zagadnienia ogólne

Artykuły z wydawnictw ciągłych

1. Dzieci niepełnosprawne w klasie integracyjnej / Maria Ożóg-Radew // Meritum. - 2012, nr 3, dod. "Oświata Mazowiecka" 2012, nr 3, s. 11-15.
Funkcjonowanie (adaptacja) dziecka niepełnosprawnego w szkole masowej. Realizacja programu wczesnej interwencji i wspomaganie rozwoju za pomocą metod: metody Vojty, metody Bobathów, metody Kabata, metody Petö, metody Dobrego Startu, metody Ruchu Rozwijającego, metody Integracji Sensorycznej, fizykoterapii, hipoterapii, arteterapii oraz logoterapii.
2. Efektywność kształcenia dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi obligatoryjnym zadaniem polskiej oświaty / Jadwiga Jastrząb // Wychowanie na Co Dzień. – 2012, nr 1/2, s. 32-35.
Dostosowywanie polskiego systemu edukacyjnego do międzynarodowych standardów. Specjalne potrzeby edukacyjne - regulacje prawne.
3. Edukacja dzieci o specjalnych potrzebach // Remedium. – 2009, nr 1, s. 4-5.
Edukacja wczesnoszkolna dzieci z różnie uwarunkowanymi trudnościami w uczeniu się.
4. Edukacja włączająca. Cz. 2 / Anna Rękawek // Dyrektor Szkoły. – 2006, nr 4, s. 42-43.
Edukacja włączająca w systemie amerykańskim. Uczniowie niepełnosprawni w szkole.
5. Edukacja włączająca szansą dla wszystkich uczniów / Tamara Zacharuk // Meritum. - 2011, nr 1, s. 2-7.
Edukacja włączająca to kształcenie integracyjne uwzględniające indywidualne potrzeby poszczególnych uczniów. Edukacja włączająca skupia się na tym, aby dziecko niepełnosprawne czuło się pełnoprawnym członkiem społeczności klasowej, a nauczyciel prowadzący czuł się za nie odpowiedzialny.
6. Edukacja włączająca uczniów niepełnosprawnych / Ewa Materka // Edukacja i Dialog. – 2005, nr 7, s. 7-13.
Spółeczność klas integracyjnych. Wspólne treści programowe. Ocenianie uczniów niepełnosprawnych. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna. Współpraca z rodzicami.
7. Edukacja włączająca - wyzwanie dla polskiej szkoły? / Violetta Pulwarska // Meritum. - 2009, nr 2, s. 2-4.
Najnowsze kierunki w nauczaniu dzieci niepełnosprawnych preferują edukację włączającą, tj. kształcenie integracyjne uwzględniające indywidualne potrzeby poszczególnych uczniów.
8. Inny, obcy w klasie : refleksje na temat nauczania integracyjnego / Matylda Pachowicz // Rocznik Pedagogiczny. - T. 31 (2008), s. [151]-163.
Relacje uczniowskie w klasie integracyjnej. W jakich kategoriach postrzegany jest uczeń niepełnosprawny w klasie, czy nałożona jest na niego etykieta "inności". Jakie mechanizmy warunkują stawianie się "innym" w środowisku szkolnym. Czy uczniowie niepełnosprawni ulegają procesowi integracji.
9. Integracja dzieci niepełnosprawnych w polskiej szkole / Jadwiga Bogucka, Dorota Żyro // Remedium. - 2006, nr 10, s. 1-3

Trudności z wprowadzaniem integracji. Korzyści płynące z edukacji integracyjnej. Osiągnięcia polskiej integracji.

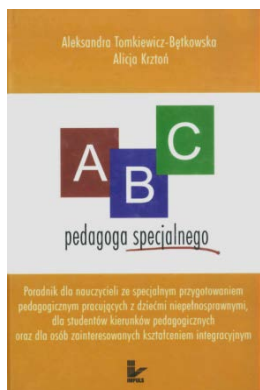
10. Integracja wielowymiarowa uczniów z niepełnosprawnością / Aneta Paszkiewicz // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. – 2013, nr 3, s. 27-34.
Warunki udanej integracji ucznia niepełnosprawnego z resztą klasy.
11. Jak pracować z uczniem niepełnosprawnym w szkole masowej? / Małgorzata Łoskot // Głos Pedagogiczny. - 2011, nr 3, s. 16-19.
Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
12. Klasy integracyjne szansą rozwoju dzieci niepełnosprawnych / Beata Kulik // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. – 2008, nr 9, s. 38-40.
Korzyści płynące z umieszczenia dzieci zdrowych i niepełnosprawnych w klasie integracyjnej.
13. Kształcenie uczniów niepełnosprawnych z pełnosprawnymi - korzyści : terapeutyczny wpływ różnorodności / Kornelia Hubscher // Dyrektor Szkoły. - 2008, nr 6, s. 39-[41].
Integracja w szkole - szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalne.
14. O społecznych kontekstach edukacji włączającej. Cz.1. / Anna Rękawek // Dyrektor Szkoły. - 2006, nr 3, s. 49-50.
W edukacji włączającej kładzie się nacisk na eliminowanie w środowisku szkolnym przeszkód uniemożliwiających uczniom, pod różnymi względami upośledzonym, uczestnictwo w życiu szkolnym (życiu społecznym). Edukacja włączająca powinna być elementem polskiego systemu edukacji.
15. Ocena efektywności pomocy udzielanej uczniowi / Małgorzata Łoskot // Głos Pedagogiczny. - 2012, nr 2, s. 4-7.
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na terenie szkoły. Ocena efektywności działania zespołów powołanych w tym celu w szkole.
16. Odkrywać siebie i innych : integracja na lekcjach plastyki / Anna Niziołek // Wychowawca. - 2008, nr 10, s. 12-13.
Dydaktyczny i wychowawczy wymiar zajęć plastycznych z udziałem dzieci niepełnosprawnych (różne rodzaje niepełnosprawności).
17. Organizacja edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - edukacja dla przyszłości / Renata Flis // Edukacja i Dialog. - 2011, nr 1/2, s. 26-33.
Edukacja dla przyszłości polega na dostosowaniu edukacji do kontekstu kulturowego i do potrzeb uczących się.
18. Praca z uczniami dysfunkcyjnymi w szkole ogólnodostępnej / Marek Misztal // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. – 2008, nr 3, s. 50-51.
Kształcenie i wychowanie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych w klasach ogólnodostępnych.
19. Prawo do nauki ucznia z chorobą przewlekłą / Joanna Lesińska // Głos Pedagogiczny. - 2012, nr 1, s. 46-48.
Zapewnienie realizacji obowiązku szkolnego lub nauki. Opieka szkoły nad uczniem przewlekle chorym. Porozumienie z rodzicami. Zapewnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Podstawa prawna.

20. Przestrzeń w procesie integracyjnego kształcenia uczniów niepełnosprawnych / Zenon Gajdzica // Szkoła Specjalna. - 2007, nr 5, s. 333-341.
Zagadnienie fizycznego rozmieszczenia uczniów w przestrzeni klasy oraz konsekwencje tego układu dla całego procesu wychowania i kształcenia.
21. Przywrócić sprawność : zajęcia rewalidacyjne w szkole ogólnodostępnej / Małgorzata Łoskot // Głos Pedagogiczny. - 2012, nr 12, s. 15-18.
Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Podstawa prawna. Dla kogo zajęcia rewalidacyjne - dzieci i młodzież niepełnosprawna. Czym zajmuje się rewalidacja. Organizacja zajęć rewalidacyjnych. Minimalny wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych od 1 września 2012 r. Program rewalidacji. Przygotowanie specjalistyczne nauczycieli. Zasady pracy rewalidacyjnej. Sprawdzone techniki i pomoce. Oddziaływania rewalidacyjne.
22. Specjalne potrzeby edukacyjne wyzwaniem dla edukacji XXI wieku / Małgorzata Łoskot // Głos Pedagogiczny. - 2010, nr 6, s. 4-9.
Kim jest uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - nie potrafi podjąć wymaganiom programu nauczania obowiązującego- ale także uczniowie szczególnie uzdolnieni i z talentem. Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
23. Szanse edukacji włączającej w szkołach ogólnodostępnych / Danuta Al.-Khamisy // Szkoła Specjalna. - 2009, nr 3, s. 173-183.
Założenia, przebieg i wnioski z ogólnopolskiego projektu Szkoła dla Wszystkich opracowanego przez Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Warszawie.
24. Szkolne grupy wsparcia / Ludmiła Prusko, Ewa Arkuszewska // Edukacja i Dialog. - 2005, nr 1, s. 26-31.
Program skierowany do społeczności szkolnej, w której dzieci sprawne uczą się z niepełnosprawnymi.
25. Szkoła dla dziecka z niepełnosprawnością : praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi / Anna Piekarska // Głos Pedagogiczny. - 2011, nr 3, s. 4-7.
Uczniowie z różnymi problemami w szkole. Obowiązki instytucji wobec ucznia z niepełnosprawnością. Zadania pedagoga szkolnego we współpracy z rodziną ucznia, nauczycielami i wyspecjalizowanymi instytucjami.
26. Szkoła dostępna dla każdego / Edyta Prószyńska-Kołodziejczak // Przegląd Oświatowy. - 2010, nr 3, s. 13-14.
Klasy integracyjne i uczniowie niepełnosprawni w szkołach masowych. Nauczanie integracyjne. Nauczanie włączające. Rola pedagoga specjalnego.
27. Środki finansowe na pracę z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi / Anna Kontkiewicz // Biblioteka : szkolne centrum informacji. - 2011, nr 1, s. 22-25.
Pieniądze z Unii Europejskiej. Podział środków na realizację projektów indywidualizacji na poszczególne województwa.
28. Uczeń ze SPE w świetle nowej reformy / Beata Bryś // Dyrektor Szkoły. – 2012, nr 12, s. 72-76.
Rodzice a pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole. Organizacja tej pracy w szkole - obowiązek dyrektora. Sprawdziany i egzaminy zewnętrzne. Ewaluacja reformy pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

29. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – integracja edukacyjna procesem złożonym i trudnym / Joanna Głodkowska // Szkoła Specjalna. – 2013, nr 1, s. 5-16.
Zagadnienia kształcenia uczniów zespecjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Polskim systemie oświaty oraz edukacja integracyjna/włączająca. Dostęp uczniów niepełnosprawnych do szkół ogólnodostępnych.
30. Współpraca nauczycieli i rodziców w klasie integracyjnej / Aleksandra Kasperek // Głos Pedagogiczny. - 2011, nr 1, s. 49-51.
Oczekiwania rodziców dzieci z klasy integracyjnej. Problem odrzucenia w klasie. Warsztaty integracyjne dla rodziców. Tolerancja - problem czy misja. Praca domowa rodziców.
31. Współpraca z rodzicami wyznacznikiem sukcesów dziecka / Kinga Rusin // Głos Pedagogiczny. - 2011, nr 3, s. 20-23.
Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dziecko niepełnosprawne w szkole.
32. Wydłużenie etapu edukacyjnego / Maria Pecyna // Głos Pedagogiczny. – 2012, nr 11, s. 51-53.
Dotyczy uczniów niepełnosprawnych w szkole ogólnodostępnej. Przykładowa procedura w sprawie wydłużenia uczniowi okresu nauki. W jakim przypadku można przedłużyć okres nauki. Organizacja kształcenia. Zajęcia rewalidacyjne. Program edukacyjny. Ocenianie. Sprawdzian i egzaminy zewnętrzne.
33. Zasady organizacji zajęć specjalistycznych dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych / Małgorzata Łoskot // Głos Pedagogiczny. - 2011, nr 3, s. 52-56.
Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne. Zajęcia terapii pedagogicznej. Zajęcia logopedyczne. Zajęcia socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym. Zajęcia rewalidacyjne. Kwalifikacja uczniów do zajęć specjalistycznych. Kwalifikacje osób prowadzących zajęcia specjalistyczne. Dokumentacja zajęć specjalistycznych. Planowanie zajęć specjalistycznych. Podstawa prawna.

Wydawnictwa zwarte

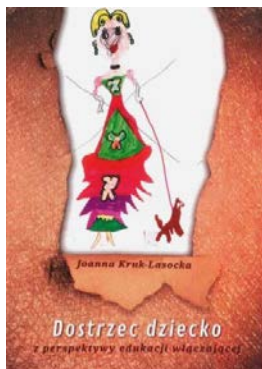
1. ABC pedagoga specjalnego : poradnik dla nauczycieli ze specjalnym przygotowaniem pedagogicznym pracujących z dziećmi niepełnosprawnymi, dla studentów kierunków pedagogicznych oraz dla osób zainteresowanych kształceniem integracyjnym. Kraków : „Impuls”, 2009. –168 s.

Każdy sukces dydaktyczny lub emocjonalny ucznia – w tym także ucznia niepełnosprawnego – jest sukcesem nauczyciela, jest nagrodą za dobrze wykonaną pracę. Tym bardziej ważne jest, aby każdy nauczyciel pracujący z dziećmi specjalnej troski zdał sobie sprawę z wpływu, jaki wywiera na rozwój dziecka i jego funkcjonowanie w społeczeństwie ludzi zdrowych. Szkoła XXI wieku to szkoła nauczycieli świadomych siebie, stawianych i realizowanych celów, szkoła stwarzająca równe szanse wszystkim dzieciom. Niniejsza publikacja ma przybliżyć ideę integracji, pokazać miejsce dzieci niepełnosprawnych w świecie, do którego przecież należą, a który tak często o tym zapomina.

[Spis treści](#)

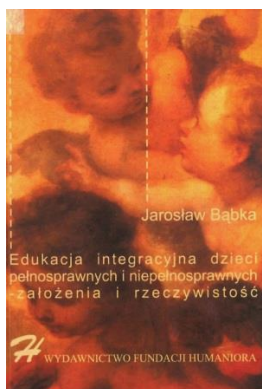
2. Dostrzec dziecko z perspektywy edukacji włączającej /Joanna Kruk-Lasocka. Wrocław : Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, cop. 2012. - 239 s.

Książka omawia tematy nadal rzadko podejmowane, takie jak psychomotoryka i pedagogika włączająca. Przedstawia całą złożoność problemów wynikających z przyjęcia tej perspektywy w kształceniu i wychowaniu dzieci. Powstała w wyniku wieloletnich doświadczeń w pracy z dziećmi, którym trudno było się odnaleźć w systemie edukacji powszechnej. W obecnej sytuacji większość takich dzieci będzie realizować obowiązek szkolny w szkole ogólnodostępnej. Autorka wskazuje nowe wyzwania, z jakimi będzie się musiał zmierzyć nauczyciel i wychowawca nauczania zintegrowanego. Mówi o koniecznej współpracy pedagogów z psychologami. Podaje wiele opisów dzieci oraz ich sytuacji rodzinnej, przedszkolnej i szkolnej.

[Spis treści](#)

3. Edukacja integracyjna dzieci pełnosprawnych i niepełnosprawnych – założenia i rzeczywistość / Jarosław Bąbka. Poznań : Wydawnictwo Fundacji Humaniora, 2001, - 254 s.

Układ książki stanowi sześć rozdziałów, których treści wyrastają z pilnej potrzeby analizy edukacji integracyjnej. W pierwszym rozdziale analizowany jest problem integracji pod kątem sensu edukacji integracyjnej. Drugi rozdział odnosi się do placówek realizujących edukację integracyjną, jako instytucji społecznych i organizacji. W części metodologicznej (trzeciej) sformułowano cele i teoretyczne podstawy badań własnych. Kolejny rozdział stanowi próbę opracowania modelu funkcji placówek, w których zachodzi wychowanie i nauczanie niepełnosprawnych pod kątem istotnych aspektów edukacji integracyjnej. W piątym rozdziale zaprezentowano wyniki badań rzucające światło na rezultaty wspólnej edukacji dzieci zdrowych i niepełnosprawnych. Ostatnią część książki zawiera podsumowanie i implikacje.

[Spis treści](#)

4. Edukacja integracyjna i włączająca w doświadczeniach pedagogów i nauczycieli /pod red. Zdzisławy Janiszewskiej-Nieścioruk. Zielona Góra : Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, 2012. - 204 s.

Monografia ukazuje słabości integracyjnego i włączającego kształcenia osób z niepełnosprawnością. Zawiera prezentację doświadczeń nauczycieli i pedagogów, którzy przedstawiają problemy związane z tym kształceniem i ich przyczyny oraz refleksje wskazujące jednoznacznie na potrzebę skutecznego wykorzystania profesjonalno-organizacyjnego potencjału szkolnictwa specjalnego i współpracy z ogólnodostępnym w celu zwiększenia integracji uczniów niepełnosprawnych. Doświadczenia nauczycieli wzbogacono o część terapeutyczną, która stanowi propozycje prointegracyjnych bajek.

[Spis treści](#)

5. Edukacja włączająca edukacją dialogu : w poszukiwaniu modelu edukacji dla ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi / Danuta Al-Khamisy. Warszawa : Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, 2013. -389, [1] s.

W publikacji podjęto próbę konstrukcji dialogowego modelu edukacji włączającej, jako Szkoły dla Wszystkich, który wraz ze swoimi atrybutami i zachodzącymi między nimi związkami będzie można zastosować w praktyce edukacyjnej. Rozważania koncentrują się wokół interakcji nauczyciel i inne podmioty procesu edukacji, ze szczególnym jednak uwzględnieniem ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Warunkiem rozpatrywanych interakcji jest spostrzeganie Innych w edukacji jako Inności, a nie jako obcości. Stwarza to szansę nauczycielowi i uczniowi na samorozwój, jako jeden z warunków dialogu, oraz na takie działania, które zbliżają ich do siebie, a nauczycielowi przypisują miano poszukującego profesjonalisty w kontakcie z Innymi.

[Spis treści](#)

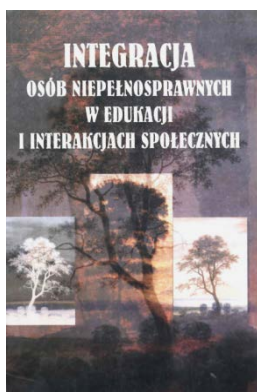
6. Efektywna integracja szkolna : systemowy model uwarunkowań powodzenia w kształceniu integracyjnym / Grzegorz Wiącek. Lublin : Towarzystwo Naukowe KUL : Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, cop. 2008. - 256 s.

Książka stanowi próbę naukowego poznania koncepcji kształcenia integracyjnego, a w szczególności określenia stanu i uwarunkowań jej powodzenia. Została skonstruowana zgodnie z zasadami opracowania naukowego. W rozdziale I omówiono zagadnienie zjawiska kształcenia integracyjnego od strony teoretycznej, literatury przedmiotu oraz autorskiej koncepcji analizy powodzenia w kształceniu integracyjnym. W rozdziale II zaprezentowano dotychczasowe osiągnięcia badawcze w zakresie uwarunkowań powodzenia w kształceniu integracyjnym. Pozostałe trzy rozdziały zawierają metodologiczne aspekty badań własnych, opis i wstępne analizy wyników badań oraz weryfikację hipotez i modelu badawczego.

[Spis treści](#)

7. Integracja osób niepełnosprawnych w edukacji i interakcjach społecznych / red. Zdzisław Kazanowski, Danuta Osik-Chudowolska. Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2003. – 393 s.

Książka zawiera zbiór rozważań teoretycznych oraz bieżących doniesień z badań empirycznych na temat aktualnych problemów integracji. Zamieszczone w pracy teksty ukazują ogromną różnorodność i złożoność tej problematyki. Wszystkie łączy wielka troska o powodzenie działań zmierzających w kierunku powodzenia idei integracji w edukacji i życiu społecznym jednostek niepełnosprawnych. Książka jest niezwykle cennym źródłem wiedzy zarówno dla teoretyków, jak i praktyków zajmujących się problematyką integracji jednostek niepełnosprawnych ze społeczeństwem.

[Spis treści](#)

8. Integracyjne kształcenie niepełnosprawnych : sens i granice zmiany edukacyjnej / Grzegorz Szumski. Warszawa : Wydawnictwo APS : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2009. - 290, [2] s.

Książka omawia światowe badania porównawcze nad kształceniem niepełnosprawnych, wskazuje status, źródła etyczne i prawne idei integracyjnego kształcenia niepełnosprawnych we współczesnej kulturze Zachodu, przedstawia sposoby radzenia sobie z integracyjnym kształceniem niepełnosprawnych przez nowoczesne systemy szkolne, prezentuje charakterystykę funkcjonowania modelowych szkół integracyjnych w Japonii, Danii, Niemczech i we Włoszech, zawiera oryginalną, autorską typologię systemów kształcenia niepełnosprawnych oraz koncepcję poziomów integracji szkolnej. Książka przeznaczona jest dla studentów kierunków pedagogicznych, pedagogów specjalnych oraz nauczycieli zainteresowanych integracją niepełnosprawnych i osób zajmujących się pedagogiką porównawczą.

[Spis treści](#)

9. Jak pracować z dzieckiem niepełnosprawnym : konstruowanie programu zajęć, organizowanie klasy integracyjnej, konspekty zajęć / Beata Szczygiel. Wyd. 4. Kraków : „Impuls”, 2007. - 110, [1] s.

Książka zawiera autorską analizę postępowania w poszczególnych etapach pracy z dzieckiem specjalnej troski, organizację pracy w klasie integracyjnej oraz przykłady gier i zabaw kształcących i pobudzających, przeznaczonych dla wszystkich dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. I choć nie jest to rozprawa naukowa, czy panaceum na wszystkie problemy niesprawności dzieci i młodzieży, książeczka może być bardzo pomocna w obraniu właściwego programu postępowania z dzieckiem o szczególnych potrzebach edukacyjnych. Przemyślenia i propozycje Autorki mogą dostarczyć nauczycielom wiele refleksji i mogą być zaczątkiem wielu dobrych pomysłów dydaktyczno-wychowawczych.

[Spis treści](#)

10. Kategorie sukcesów w opiniach nauczycieli klas integracyjnych jako przyczynek do poszukiwania koncepcji edukacji integracyjnej / Zenon Gajdzica. Kraków : "Impuls", 2013. -- 255 s.

Książka powstała w wyniku kilkuletnich badań nad kształceniem integracyjnym i poszukiwań namiastki jego podstaw teoretycznych. Autor nie koncentruje się na problemach związanych z kształceniem integracyjnym, lecz na sukcesach, a w zasadzie na opiniach o nich wyrażanych przez nauczycieli. Treść książki odślania optymizm i zaangażowanie nauczycieli, pozytywne przykłady współpracy, współdziałania i współbycia, potencjał placówek zbudowany na systematycznej i racjonalnej pracy oraz rozwój uczniów wyrażany przeróżnymi wskaźnikami.

[Spis treści](#)

11. Ku edukacji zorientowanej na zmianę społecznego obrazu osób niepełnosprawnych / Sławomira Sadowska. Toruń : „Akapit”, 2005. - 244 s.

W książce zaprezentowano konteksty teoretyczne "obcości" człowieka niepełnosprawnego w społeczeństwie oraz stereotypy osób niewidomych, głuchych, niepełnosprawnych fizycznie i upośledzonych umysłowo. Omówiono przemiany idei niesegregacyjnego kształcenia, pozory edukacji inkluzyjnej i fałszywe integracji ucznia niepełnosprawnego w szkole (na podstawie różnych badań, w tym własnych). Przeanalizowano programy nauczania i podręczniki pod kątem przedstawiania osób niepełnosprawnych, a także możliwości zmian w edukacji w zakresie kształtowania stosunku do osób niepełnosprawnych.

[Spis treści](#)

12. Moje "ja" i szkoła integracyjna : zjawiska ukrytego programu w nauczaniu uczniów niepełnosprawnych / Andrzej Lis-Kujawski. Wyd. 2. Kraków : "Impuls", 2010. - 253 s.

Pierwszym podstawowym problemem tej pracy stała się próba określenia komunikatów ukrytego programu obecnych w szkole integracyjnej oraz tych elementów rzeczywistości szkolnej, które pośredniczą w ich przekazywaniu uczniom. Ukryty program został przedstawiony z perspektywy uczniów i nauczycieli oraz interakcji zachodzących między nimi. Drugim problemem pracy było ustalenie, w jaki sposób i w jakim stopniu ukryty program ma wpływ na niepełnosprawnych uczniów i ich doświadczenia szkolne, ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływania na ich obraz własnej osoby. Poznanie elementów ukrytego programu i ich specyfiki w odniesieniu do uczniów niepełnosprawnych może pomóc optymalizacji ich nauczania w szkole integracyjnej.

[Spis treści](#)

13. Nauczyciel języków obcych i jego niepełnosprawni uczniowie (z zaburzeniami i dysfunkcjami) / Elżbieta Zawadzka-Bartnik. Kraków : "Impuls", 2010. - 276 s.

Autorka przedstawia postawy społeczne wobec osób niepełnosprawnych, zwraca uwagę na miejsce niepełnosprawnych uczniów w reformie edukacji, na wiedzę i przygotowanie oraz postawę nauczycieli języków obcych do pracy z dziećmi niepełnosprawnymi. Omawia zalety, warunki, i ograniczenia kształcenia integracyjnego oraz analizuje specjalne potrzeby edukacyjne i wskazania metodyczne do pracy z uczniem niepełnosprawnym psychicznie i fizycznie.

[Spis treści](#)

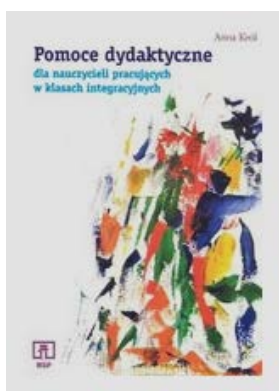
14. O trudnej sztuce bycia razem, czyli Różne oblicza integracji / pod red. Adama Stankowskiego i Małgorzaty Balukiewicz. Kraków : „Impuls”, 2006. – 271 s.

Materiały z seminarium z udziałem naukowców i nauczycieli nt. "Formuła integracyjna w edukacji osób niepełnosprawnych". Część prac ma charakter teoretyczny, część - badawczy, część jest opisem działań praktycznych. Opracowania dot. m.in.: idei i rzeczywistości integracji, wspólnoty w ujęciu Karola Wojtyły, aspektów wychowawczych personalizmu w kształceniu integracyjnym, poradnictwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych, nauczyciela szkoły specjalnej, postaw rodziny wobec dziecka niepełnosprawnego, niepełnosprawnych uczniów utalentowanych plastycznie w Słowacji, barier w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych intelektualnie w Polsce, pracy nauczycieli w szkole szpitalnej w Zabrze.

[Spis treści](#)

15. Pomoce dydaktyczne dla nauczycieli pracujących w klasach integracyjnych / Anna Król. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2000. – 93, XL, [2] s.

Słowo integracja pochodzi z języka łac. i oznacza zespolenie się, scalenie, tworzenie całości z części. Aby cele powołania klasy integracyjnej mogły być zrealizowane, konieczne jest wprowadzanie dodatkowych zajęć po lekcjach dla dzieci niepełnosprawnych. Lekcje indywidualne dla dzieci niepełnosprawnych mają na celu budzenie w nich wiary we własne możliwości i kształtowanie motywacji do przetrwania trudności. Dlatego podstawową, preferowaną podczas lekcji dodatkowych formą pracy jest zabawa, która musi służyć celom dydaktycznym. W książce zaprezentowane są przykłady lekcji indywidualnych dla dzieci niepełnosprawnych, program autorski klasy integracyjnej (nauczanie początkowe), plansze z materiałami do lekcji indywidualnych do powielenia na ksero.

[Spis treści](#)

16. Praca w klasie integracyjnej :materiały pomocnicze dla nauczycieli klas I-III szkoły podstawowej / Renata Flis. Kraków : „Impuls”, 2005. - 287 s.

Problematykę pracy w klasie integracyjnej omówiono w trzech newralgicznych obszarach: współpraca nauczycieli, wybrane metody i formy pracy oraz współpraca z rodzicami. Integracyjny system kształcenia i wychowania polega na maksymalnym włączeniu dzieci i młodzieży z odchyleniami od normy do zwykłych szkół i innych placówek oświatowych, umożliwiając im – w miarę możliwości – wzrastanie w gronie zdrowych rówieśników. Oznacza to próbę stworzenia szkoły dla każdego, szkoły uwzględniającej indywidualną i unikalną osobowość każdego dziecka. Książka jest owocem dwunastoletniej pracy Autorki w dziedzinie integracji. Zawarte w niej uwagi, spostrzeżenia i propozycje rozwiązań metodycznych zostały przez nią wypracowane, wdrożone i sprawdzone.

[Spis treści](#)

17. Praca w klasie integracyjnej : materiały pomocnicze dla klas IV-VI i gimnazjum / Urszula Grygier. Kraków : „Impuls”, 2004. – 286 s.

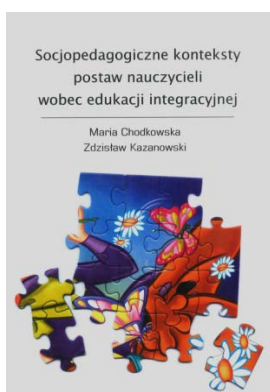

Książka ta jest próbą przekazania doświadczeń z wielu lat pracy Autorki w klasach integracyjnych, a podane propozycje są zbiorem praktycznych wskazówek, które można zastosować w całości lub zmodyfikować, dostosowując je do specyfiki danej klasy i placówki. Szkoły integracyjne winny uznać i odpowiadać na zróżnicowane potrzeby uczniów, przyjmując różne style uczenia i zapewnić każdemu wykształcenie dzięki właściwym programom, przygotowaniu organizacyjnemu i strategiom uczenia się (z Deklaracji z Salamanki).

Do książki dołączona jest płyta, która zawiera: wybrane dokumenty regulujące i wspierające organizację klas integracyjnych, podstawę programową kształcenia ogólnego, podstawę programową dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym.

[Spis treści](#)

18. Socjopedagogiczne konteksty postaw nauczycieli wobec edukacji integracyjnej / Maria Chodkowska, Zdzisław Kazanowski. Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2007. - 252 s.

Przedmiotem analiz zawartych w tej książce są postawy nauczycieli wobec integracji uczniów niepełnosprawnych ze sprawnymi we wspólnym procesie edukacyjnym. Postawy społeczne mogą mieć różne znaczenie dla trwałości i funkcjonowania grup społecznych i całych społeczeństw, przy czym największe należy przypisać postawom tych grup, które są twórcami procesów socjalizacji i wychowania. Do nich z całą pewnością należą nauczyciele. Toteż książka ta adresowana jest przede wszystkim do przedstawicieli tego zawodu oraz studentów przygotowujących się do pracy pedagogicznej.

[Spis treści](#)

19. Socjopedagogiczne problemy edukacji integracyjnej dzieci z obciążeniami biologicznymi i środowiskowymi / Maria Chodkowska. Warszawa : Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP, 2004. – 255 s.

Integracja należy obecnie do najważniejszych problemów polskiej edukacji, tak w kontekście wymogów Unii Europejskiej, jak i potrzeb społeczeństwa. Bariery edukacji integracyjnej to przede wszystkim problem stosunku całego społeczeństwa do wspólnego życia z osobami różniącymi się od ogółu pod względem fizycznym, umysłowym, kulturowym czy religijnym. Integracja to rzeczywiste zespolenie wszystkich uczniów, niezależnie od dzielących ich różnic, w jednej grupie społecznej zlokalizowanej w strukturze formalnej, jaką jest klasa szkolna. W tym zespoleniu, stanowiącym podstawę współdziałania, wyrażają się efekty, które zadecydują o jakości życia społecznego. Książka jest próbą takiego szerokiego postrzegania procesu integracji i jej efektów.

[Spis treści](#)

20. Systemy kształcenia integracyjnego w wybranych krajach Unii Europejskiej / Anna Zamkowska. Wyd. 2. Radom : Politechnika Radomska. Wydawnictwo, cop. 2005. . – 171 s.

Prezentowana monografia pozwala na spojrzenie na edukację integracyjną z szerszej, międzynarodowej perspektywy. Jest próbą dokonania charakterystyki i oceny systemów kształcenia integracyjnego funkcjonujących w wybranych krajach Unii Europejskiej. Doświadczenia przedstawionych krajów, niekiedy korzystne, innym razem zawierające trudne do rozwiązania problemy, mogą stanowić cenna wskazówkę dla rozwoju polskiego systemu kształcenia integracyjnego. Każdy z opisanych w książce modeli zmierza do coraz pełniejszej integracji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w szkołach ogólnodostępnych, z uwzględnieniem specyfiki systemu oświatowego danego kraju.

[Spis treści](#)

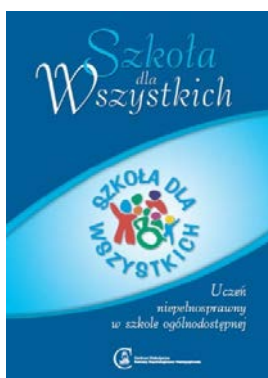
21. Sytuacje trudne w opinii nauczycieli klas integracyjnych / Zenon Gajdzica. Wyd. 2. Kraków : "Impuls", 2011. - 229 s.

Publikacja ukazuje złożoność sytuacji kształcenia zintegrowanego, a jej celem jest określenie cech tego rodzaju nauczania, nakreślenie sytuacji typowych w pracy nauczyciela w klasie integracyjnej oraz przedstawienie okoliczności składających się na rzeczywistość integracyjną. Treść książki jest wynikiem badań nad integracyjną formą kształcenia prowadzonych na terenie województwa śląskiego w latach 2007-2010. Jedną z podstawowych tez przyjętych w tej pracy mówi, że nauczyciele pracujący w klasach integracyjnych często znajdują się w sytuacjach złożonych, nieobecnych w innych formach kształcenia. Praca składa się z ośmiu podstawowych rozdziałów, które zostały usystematyzowane zgodnie z przyjętą typologią sytuacji trudnych.

[Spis treści](#)

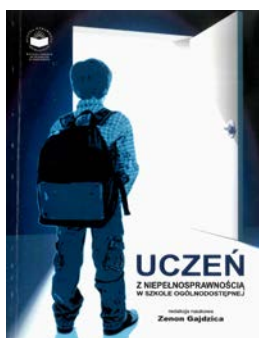
22. Szkoła dla wszystkich : uczeń niepełnosprawny w szkole ogólnodostępnej / pod red. Jadwigi Boguckiej i Danuty Al-Khamisy. Warszawa : Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, 2009. - 64 s.

Książka prezentuje doświadczenia z 50 polskich szkół masowych w zakresie działań na rzecz dziecka niepełnosprawnego. Powstała w wyniku projektu CMPP "Szkoła dla wszystkich" realizowanego w ramach programu "Bezpieczna i przyjazna szkoła" w pięciu województwach. Projekt miał na celu wsparcie nauczycieli szkół ogólnodostępnych w pracy z uczniami z orzeczeniami o niepełnosprawności. Przedstawiono założenia i cele projektu, sprawozdanie z jego realizacji (wg województw) oraz wnioski z realizacji projektu dla systemu edukacji. Zaprezentowano materiały metodyczne np.: przykłady programów indywidualnych dla dzieci, warsztaty z wykorzystaniem pedagogiki zabawy, zajęcia superwizyjne, tutoring rówieśniczy, konspekty rad pedagogicznych z udziałem osób niepełnosprawnych.

[Spis treści](#)

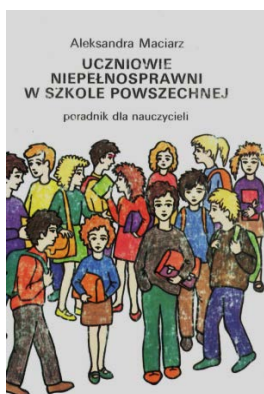
23. Uczeń z niepełnosprawnością w szkole ogólnodostępnej / red. Zenon Gajdzica. Sosnowiec : „Humanitas”, 2011. – 147 s.

Książka poświęcona inkluzji i integracji edukacyjnej uczniów niepełnosprawnych. Jej struktura została usystematyzowana w trzech obszarach. Obszar pierwszy omawia problematykę edukacji włączającej, w drugim autorzy koncentrują się na procesach komunikacyjnych w pracy z uczniem niepełnosprawnym, natomiast trzeci obszar zawiera tematykę integracji i jej uwarunkowań.

[Spis treści](#)

24. Uczniowie niepełnosprawni w szkole powszechnej : poradnik dla nauczycieli / Aleksandra Maciarz. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1992. – 211, [1] s.

W części ogólnej poradnika przedstawiono podstawowe wiadomości o uczniach niepełnosprawnych: integracji społecznej, pomocy specjalnej, zasadach postępowania. Omówiono sposoby współdziałania z rodziną tych uczniów, korzystania z pomocy różnych instytucji, organizacji i osób wspomagających rodzinę i szkołę. Natomiast w części szczegółowej przedstawiono treści problemowo-metodyczne dotyczące dzieci poszczególnych grup. Zastosowano tradycyjny podział dzieci na grupy według rodzaju i stopnia ich niesprawności, gdyż jest on nadal stosowany w systemie oświatowym. W końcowej części poradnika umieszczono literaturę szczególnie polecaną nauczycielom. Autorzy poradnika mają nadzieję, że jego treść przyczyni się do lepszego rozumienia i zaspokajania potrzeb dzieci niepełnosprawnych w szkole powszechnej.

[Spis treści](#)

25. Uwarunkowania akceptacji uczniów w klasie integracyjnej / Danuta Baraniewicz. Kraków : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2009. - 175, [1] s.

Autorka przedstawia zagadnienia akceptacji uczniów w klasie integracyjnej w świetle literatury przedmiotu oraz wyniki badań własnych, których celem było ukazanie zależności pomiędzy pozycją ucznia w nieformalnej strukturze zespołu klasowego a jego cechami indywidualnymi, sytuacją rodzinną i funkcjonowaniem szkolnym, próbując tym samym określić uwarunkowania indywidualne, rodzinne i szkolne. Wyniki przeprowadzonych badań posłużyły do sformułowania postulatów dla praktyki pedagogicznej - działań optymalizujących funkcjonowanie klasy integracyjnej.

[Spis treści](#)

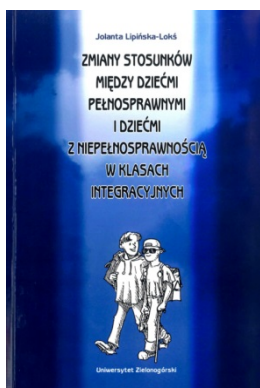
26. Z teorii i badań społecznej integracji dzieci niepełnosprawnych / Aleksandra Maciarz. Kraków : „Impuls”, 1999. – 137, [1] s.

Głównym celem społecznej integracji osób niepełnosprawnych jest tworzenie w środowisku społecznym warunków dla ich rozwoju, nauki, pracy i spędzania czasu wolnego. Książka składa się z dwóch części. Pierwsza – teoretyczna, zawiera własne przemyślenia i refleksje autorów powstałe w wyniku wieloletnich studiów, doświadczeń i diagnoz społecznej integracji dzieci. W drugiej części – empirycznej, zaprezentowano wybiórczo wyniki badań zrealizowanych w ramach prac doktorskich prowadzonych pod naukowym kierunkiem autorki książki. W procesie społecznej integracji dzieci znaczącą rolę odgrywa kształtowanie między nimi więzi emocjonalnych, stanowiących konsekwencję wzajemnie pozytywnych ustosunkowań i zachowań.

[Spis treści](#)

27. Zmiany stosunków między dziećmi pełnosprawnymi i dziećmi z niepełnosprawnością w klasach integracyjnych / Jolanta Lipińska-Loks. Zielona Góra : Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, 2011. - 288, [2] s.

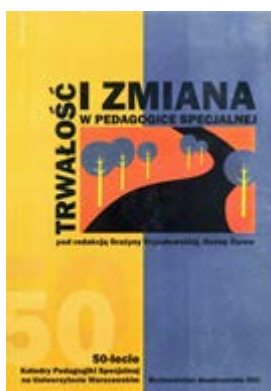

Autorka poddała diagnozie istotne parametry zmian w relacjach między dziećmi pełnosprawnymi i niepełnosprawnymi, które oczekiwane są w procesie społecznej integracji w szkole. Publikacja składa się z trzech rozdziałów. W rozdziale pierwszym, mającym charakter teoretyczny, przedstawiono problematykę pracy w świetle literatury. W rozdziale drugim i trzecim przedstawiono założenia metodologiczne oraz wyniki badań własnych. Książka zawiera także wskazania do pracy wychowawczej dla nauczycieli uczących w klasach integracyjnych, które dotyczą sześciu zakresów działań, jakie powinny być podejmowane w celu wzbogacania procesu społecznej integracji.

[Spis treści](#)

Rozdziały z wydawnictw zwartych

1. [Edukacja integracyjna jako obszar zainteresowania pedagogiki specjalnej](#) / Danuta Apanel // W: Trwałość i zmiana w pedagogice specjalnej / pod red. Grażyny Dryżałowskiej i Hanny Żuraw. Warszawa : „Żak”, 2009, s. 167-179.

Autorka omawia zagadnienia przygotowania polskich szkół masowych do kształcenia integracyjnego. Przedstawia dane dotyczące stanu placówek integracyjnych w Polsce, warunków dydaktycznych w placówkach kształcenia integracyjnego, ilości dzieci niepełnosprawnych w klasach integracyjnych oraz pracy i przygotowania nauczycieli placówek kształcenia integracyjnego. Wymienia główne trudności związane z wprowadzaniem edukacji integracyjnej.

2. [Indywidualizacja w edukacji warunkiem integracji – zarys modelu](#) / Ewa Skrzetuska // W: Wokół problemów edukacji i socjalizacji osób niepełnosprawnych – idee, koncepcje, badania / pod red. nauk. Zenona Gajdzicy. Kraków : „Impuls”, 2011, s. 13-20.

Autorka stara się odpowiedzieć na pytania pojawiające się w świetle nowych prądów w pedagogice niepełnosprawnych: jak należy pojmować indywidualizację kształcenia, co właściwie znaczy to pojęcie, jak ono wiąże się z realizacją integracji? Na ile należy indywidualizować działania szkoły – czy dążyć do maksymalnej indywidualizacji, czy jest to tworzenie specjalnej edukacji na terenie szkoły powszechnej? Rozdział zawiera również część prezentującą zagadnienia indywidualizacji w edukacji w literaturze pedagogicznej.

3. [Integralne wychowanie i nauczanie, jako podłoże kształtowania postaw wobec uczniów niepełnosprawnych – refleksje na temat czynności nauczyciela](#) / Jadwiga Oleksy, Agata Cabała // W: Społeczne i edukacyjne uwarunkowania rozwoju oraz funkcjonowania dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością / pod red. nauk. Zenona Gajdzicy. Kraków: „Impuls”, 2009, s. 127-137.

W rozdziale zaprezentowano rozważania na temat realizowanej przez szkoły edukacji zintegrowanej, której cele wpisują się w szeroko rozumianą problematykę integracji społecznej. Autor przedstawia szkołę, jako płaszczyznę działań integracyjnych. Wskazuje rolę nauczyciela w realizacji założeń integracyjnych. Stwierdza, że podstawą zmian zachodzących w uczniach, zarówno zdrowych, jak i niepełnosprawnych, są werbalne i niewerbalne oddziaływania pedagoga składające się na proces komunikacji edukacyjnej.

4. *Niepełnosprawni w społeczeństwie : podstawy ortopedagogiki* / Otto Speck. Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2005. [Integracja, jako niejednoznaczna zasada](#), s. 381-442.

Autor prezentuje prekursorów kształcenia integracyjnego i znaczenie wspólnej nauki dzieci upośledzonych i nieupośledzonych. Przedstawia współczesne koncepcje integracji społecznej oraz zagadnienia społecznego włączenia, terminologii, implikacji ideologicznych, postaw wobec osób niepełnosprawnych, normalizacji, funkcji integracyjnych wyspecjalizowanych służb, integracji społecznej, jako zadania pedagogicznego. Omawia problemy integracji szkolnej, wsparcia pedagogicznego, wsparcia kompetencji społecznych, zadania nauczycieli, rozwiązania w innych krajach.

5. [Organizacja kształcenia integracyjnego w Polsce na tle wybranych rozwiązań europejskich](#) / Zenon Gajdzica // W: Uczeń niepełnosprawny i jego nauczyciel w przestrzeni szkoły / pod red. Zenona Gajdzicy, Jerzego Rottermunda, Anny Klinik. Kraków : „Impuls”, 2008, s. 113-123.

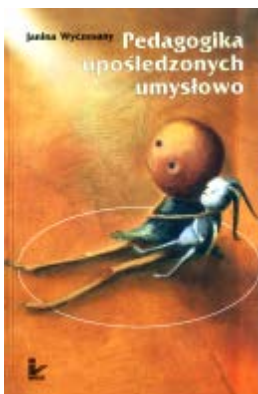
W rozdziale przedstawiono dwa modele funkcjonujące w polskim systemie kształcenia niesegregacyjnego niepełnosprawnych: w szkoła/klasach integracyjnych lub ogólnodostępnych. Przedstawiono zróżnicowane modele integracyjnych form kształcenia w innych krajach europejskich, w odniesieniu do polskich realiów organizacyjnych. Omówiono możliwe modyfikacje obowiązującego modelu integracji instytucjonalnej oraz możliwość wprowadzenia nowych modeli z uwzględnieniem zapewnienia pomocy uczniom niepełnosprawnym i ich nauczycielom w szkołach ogólnodostępnych.

6. Organizowanie i dokumentowanie pracy w szkole podstawowej : praktyczne rozwiązania / Bożena Fronckiewicz, Jolanta Kołodziejska. Warszawa : WoltersKluwer Polska : Fraszka Edukacyjna, 2010. [Indywidualizacja pracy z niepełnosprawnym uczniem szkoły ogólnodostępnej](#), s. 106-153.

Autorki przedstawiają prawne podstawy organizacji kształcenia uczniów niepełnosprawnych, strategie dostosowania wymagań do potrzeb uczniów, działania podejmowane wobec ucznia z opinią lub orzeczeniem poradni psychologiczno-pedagogicznej. Prezentują również przykłady planowania pracy z uczniem wymagającym dostosowania wymagań edukacyjnych.

7. Pedagogika upośledzonych umysłowo / Janina Wyczesany. Kraków : „Impuls”, 2005. [Klasy specjalne dla dzieci upośledzonych umysłowo przy szkołach podstawowych](#), s. 81-87.

Autorka przedstawia wyniki badań nad funkcjonowaniem klas specjalnych przy szkołach ogólnodostępnych. Analizuje następujące zagadnienia: warunki pracy w klasach specjalnych, integracja częściowa, opinie o pracy w klasach specjalnych, warunki kształcenia w klasach specjalnych.

8. [Problemy integracji w szkole ogólnodostępnej – koncepcja kontra ekonomia](#) / Amadeusz Krause // W: Człowiek z niepełnosprawnością intelektualną. T. 1 / pod red. Zdzisławy Janiszewskiej-Nieścioruk. Kraków : „Impuls”, 2003, s. 229-237.

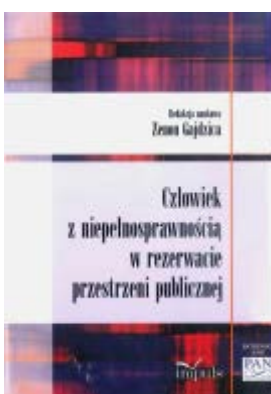
Autor przedstawia zmiany ustawowe i strukturalne w edukacji osób niepełnosprawnych. Omawia trudności i niebezpieczeństwa w realizacji koncepcji integracyjnych w szkołach ogólnodostępnych, m. in. brak zaplecza koncepcyjnego, organizacyjnego i wykonawczego, zbyt mało informacji wśród osób zainteresowanych i realizujących koncepcję, brak alternatyw i etapów pośrednich, niechęć środowiska pedagogicznego, brak podłoża ekonomicznego.

9. [Realizacja działań edukacyjnych przez pedagoga specjalnego i nauczyciela przedmiotu w klasie integracyjnej](#) / Anna Bombińska-Domżał // W: Aktywizacja ucznia z niepełnosprawnością w różnych obszarach jego edukacji / pod red. Piotra Majewicza i Adama Mikruta. Kraków : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2012, s. 52-83.

Autorka przedstawia zadania nauczycieli kształcenia integracyjnego w świetle literatury przedmiotu oraz przepisów prawnych. Głównym tematem rozdziału jest analiza wyników badań własnych nad działaniami nauczycieli kształcenia integracyjnego podczas zajęć edukacyjnych.

10. [Uczeń niepełnosprawny w reformowanej przestrzeni szkoły ogólnodostępnej : o realnych efektach radosnej twórczości legislacyjnej](#) / Lucyna Legierska // W: Człowiek z niepełnosprawnością w rezerwacie przestrzeni publicznej / red. nauk. Zenon Gajdzica. Kraków : „Impuls”, 2013, s. 139-154.

Rozdział składa się z dwóch części. Pierwsza zawiera rozważania prawnych uregulowań kształcenia uczniów niepełnosprawnych w szkołach masowych i przedstawia sytuację uczniów niepełnosprawnych w świetle rozporządzeń. W drugiej części autorka zaprezentowała praktykę wdrażania przepisów z pozycji refleksyjnego praktyka. Przedstawiła trudności i paradoksy, na jakie napotkała w toku codziennej pracy.

11. Uczeń o specjalnych potrzebach wychowawczych w klasie szkolnej / Aneta Paszkiewicz, Małgorzata Łobacz. Warszawa : „Difin”, 2013. [Uczeń z niepełnosprawnością](#), s. 206-217.

Autorki definiują pojęcie niepełnosprawności i omawiają postawy przyjmowane wobec osób niepełnosprawnych. Analizują zagadnienia związane z kształceniem integracyjnym uczniów niepełnosprawnych. Przedstawiają zasady, których należy przestrzegać, aby uzyskać dobre efekty integracji szkolnej.

12. [Współpracować aby aktywizować - jak organizować pracę w grupach i klasach integracyjnych](#) / Teresa Oleńska-Pawlak, Anna Bombińska-Domżał // W: Aktywizacja ucznia z niepełnosprawnością w różnych obszarach jego edukacji / pod red. Piotra Majewicza i Adama Mikruta. Kraków : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2012, s. 40-51.

Myślą przewodnią rozdziału jest współpraca nauczycieli i uczniów w klasie integracyjnej. Podstawą tej współpracy jest rzetelna diagnoza funkcjonowania zespołu uczniowskiego oraz profesjonalne planowanie wspólnej pracy. Autorki dają wskazówki, w jaki sposób dokonać diagnozy uczniów i jak opracować plan pracy w klasie integracyjnej.

13. [Z praktyki nauczyciela: edukacja osób niepełnosprawnych w klasach integracyjnych – szanse i zagrożenia](#) / Bożena Kurasz // W: Społeczne i edukacyjne uwarunkowania rozwoju oraz funkcjonowania dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością / pod red. nauk. Zenona Gajdzicy. Kraków: „Impuls”, 2009, s. 121-126.

Autorka stara się sprecyzować, czym jest integracja. Prezentuje różne definicje pojęcia „integracja”, a także definicję pojęcia „system kształcenia integracyjnego”. Opisuje praktykę wdrażania kształcenia integracyjnego na przykładzie szkoły, w której pracuje. Wymienia szanse i zagrożenia edukacji osób niepełnosprawnych w klasach integracyjnych.

14. [Zaspokajanie potrzeb psychicznych dzieci niepełnosprawnych w klasach integracyjnych](#) / Jolanta Lipińska // W: Dylematy pedagogiki specjalnej / pod red. Alicji Rakowskiej i Jolanty Baran. Kraków : Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2000, s. 127-133.

Autorka prezentuje wyniki badań nad zaspokojeniem wybranych potrzeb psychicznych dzieci niepełnosprawnych w klasach integracyjnych. Diagnozie poddano zaspokojenie tych potrzeb psychicznych, które u dzieci w wieku szkolnym są bardzo ważne i których zaspokojenie szkoła powinna zapewnić w jak największym stopniu: potrzeba bezpieczeństwa, potrzeba akceptacji i podmiotowego traktowania przez nauczycieli, potrzeba akceptacji przez rówieśników i przynależności do grupy rówieśniczej oraz potrzeba sukcesu.

Materiały z Internetu

1. Edukacja włączająca – drogą ku przyszłości / Anna Firkowska-Mankiewicz. W: ABCD Edukacji Włączającej. [online]. [dostęp.: 18 grudnia 2013]. Dostępny w WWW: http://www.abcd.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=389:edukacja-wczajca-drog-ku-przyszoci&catid=14:edukacja-wlaczajaca&Itemid=28
Przedstawiono ogólne założenia edukacji włączającej. Zaprezentowano strategie i techniki wspólnego nauczania dzieci sprawnych i niepełnosprawnych.
2. Edukacja włączająca – przyszłość polskiej edukacji / Marek Tarwacki. W: Ośrodek Rozwoju Edukacji. [online]. [Dostęp: 26 listopada 2013]. Dostępny w WWW: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=1917:edukacja-wczajca-zadaniem-na-dzi-polskiej-szkoy&id=177:ksztacenie-uczniw-niepenosprawnych-w-szkoach-oglnodostpnych&Itemid=10844
Przedstawiono korzyści i bariery związane z wprowadzaniem edukacji włączającej oraz współpracę społeczności szkolnej na rzecz wspierania ucznia z niepełnosprawnością.
3. Edukacja włączająca zadaniem na dziś polskiej szkoły / Anna Firkowska-Mankiewicz. W: Ośrodek Rozwoju Edukacji. [online]. [Dostęp: 26 listopada 2013]. Dostępny w WWW: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=1917:edukacja-wczajca-zadaniem-na-dzi-polskiej-szkoy&id=177:ksztacenie-uczniw-niepenosprawnych-w-szkoach-oglnodostpnych&Itemid=1084
Przedstawiono różnice między podejściem segregacyjnym, integracyjnym i włączającym. Zaprezentowano wyniki badań w zakresie funkcjonowania uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych oraz placówkach specjalnych i integracyjnych w Polsce oraz po ich ukończeniu.
4. Jak długo uczeń niepełnosprawny może chodzić do szkoły. W: Wszystko jasne. [online]. [dostęp.: 26 listopada 2013]. Dostępny w WWW: <http://www.wszystkojasne.waw.pl/8-jak-dlugo-uczen-niepelnosprawny-moze-chodzic-do-szkoly/>
Regulacje prawne dotyczące obowiązku szkolnego uczniów niepełnosprawnych
5. Jak promować jakość w edukacji włączającej / oprac. Lilianna Zaremba. W: Ośrodek Rozwoju Edukacji. [online]. [Dostęp: 26 listopada 2013]. Dostępny w WWW: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=1920:jak-promowa-jako-w-edukacji-wczajcej&id=177:ksztacenie-uczniw-niepenosprawnych-w-szkoach-oglnodostpnych&Itemid=1084

Omówiono zagadnienie postrzegania edukacji włączającej, jako procesu oraz kultury organizacyjnej promującej edukację włączającą. Opracowanie na podstawie raportu „Kluczowe zasady służące promocji jakości w edukacji włączającej : zalecenia dla decydentów” (2009).

6. Kształcenie uczniów niepełnosprawnych / Ministerstwo Edukacji Narodowej. W: Ośrodek Rozwoju Edukacji. [online]. [Dostęp: 26 listopada 2013]. Dostępny w WWW:http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=1921:ksztacenie-uczniw-niepenosprawnych&id=177:ksztacenie-uczniw-niepenosprawnych-w-szkoach-oglnodostpnych&Itemid=1084
Przedstawiono obowiązki gminy wobec ucznia z niepełnosprawnością oraz prawa uczniów z niepełnosprawnością do edukacji w każdym typie szkoły. Systemowe wsparcie nauczycieli.
7. One są wśród nas : poradnik dla nauczycieli i specjalistów edukacji włączającej oraz rodziców dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością opracowany w ramach pomocy dla Gruzji / oprac. Danuta Al.-Khamisy, Joanna Kosmala, Radosław Piotrowicz. W: Ośrodek Rozwoju Edukacji. [online]. [Dostęp: 26 listopada 2013]. Dostępny w WWW:http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=1922:poradnik-dla-nauczycieli-i-specjalistw-edukacji-wczajcej-oraz-rodzicw-dzieci-i-modziey-z-niepenosprawności-opracowany-w-ramach-pomocy-dla-gruzji&id=177:ksztacenie-uczniw-niepenosprawnych-w-szkoach-oglnodostpnych&Itemid=1084
Omówiono zagadnienia dotyczące niepełnosprawności - zrozumieć niepełnosprawność. Przedstawiono realizację projektu „Szkoła dla wszystkich”. Pomaganie i współpraca - nauczyciele i inni specjaliści wobec rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami.
8. Projekt PROM – system pomyślnej adaptacji szkole - budowanie współpracy między przedszkolem a szkołą / Agnieszka Matwis. W: Ośrodek Rozwoju Edukacji. [online]. [Dostęp: 26 listopada 2013]. Dostępny w WWW:
http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=1924:projekt-prom-system-pomynej-adaptacji-szkole-budowanie-wsprracy-pomidzy-przedszkolem-a-szko&id=177:ksztacenie-uczniw-niepenosprawnych-w-szkoach-oglnodostpnych&Itemid=1084
Współpraca przedszkola integracyjnego i szkoły z oddziałami integracyjnymi jako przykład systemu wspierania dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym, ich rodziców i nauczycieli przy przekraczaniu przez dzieci progu I klasy. Przedstawiono sposoby dzielenia się wiedzą dotyczącą funkcjonowania dziecka przez nauczycieli przedszkoli z nauczycielami, wychowawcą i specjalistami ze szkoły, w celu ujednoczenia oraz kontynuacji metod pracy z przedszkola.
9. Uczeń niepełnosprawny w szkole ogólnodostępnej : program szkolenia dla nauczycieli / red. Merytoryczna Barbara Marcinkowska. [online]. [dostęp: 26 listopada 2013]. Dostępny w WWW:http://fpln.org.pl/files/File/Uczen_zniepelnosprawnoscia_w_szkole_ogolnodostepnej.pdf
Programszkolenia dla nauczycieli szkół ogólnodostępnych i studentów uczelni nauczycielskich.
10. Uczniowie z niepełnosprawnością mogą się uczyć w każdym typie i rodzaju szkoły. W: Mazowieckie Kuratorium Oświaty. [online]. [dostęp: 26 listopada 2013]. Dostępny w WWW:<http://www.kuratorium.waw.pl/pl/news/5693/uczniowie-z-niepe%C5%82nosprawno%C5%9Bci%C4%85-mog%C4%85-si%C4%99-uczy%C4%87-w-ka%C5%BCdym-typie-i-rodzaju-szko%C5%82y.html>
Regulacje prawne dotyczące kształcenia uczniów niepełnosprawnych.
11. Warianty i rodzaje edukacji integracyjnej / oprac. Anna Kasicka-Kłós. W: Edu. info. pl [online]. [dostęp.: 18 grudnia 2013]. Dostępny w WWW: <http://edu.info.pl/file/61881/>
Zaprezentowano możliwe rozwiązania w zakresie organizacji kształcenia integracyjnego.

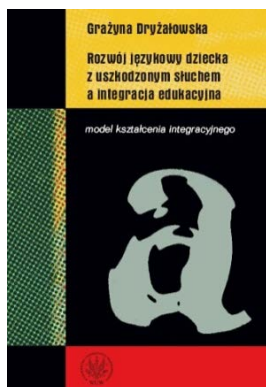
3. Dzieci niepełnosprawne fizycznie

Artykuły z wydawnictw ciągłych

1. Adaptacja pomocy tyfloglottodydaktycznych w szkołach integracyjnych / Kornelia Czerwińska // Szkoła Specjalna. – 2007, nr 3, s. 163-174.
Dotyczy nauki języków obcych w szkołach językowych osób z niepełnosprawnością językową.
2. Dziecko niepełnosprawne fizycznie w szkole / Kinga Rusin // Doradca Dyrektora Szkoły. - 2013, nr 30, s. 54-57.
Szkoła ogólnodostępna lub integracyjna. Warunki zewnętrzne. Przygotowanie nauczyciela uczącego. Przygotowanie klasy.
3. Dziecko z niepełnosprawnością ruchową i sprzężoną w szkole / Magdalena Grochowska-Popławska // Dyrektor Szkoły. – 2012, nr 10, s. 54-56, 58.
Trudności edukacyjne. Dostęp do edukacji. Organizacja procesu kształcenia.
4. Jak wspierać ucznia słabo widzącego w szkole masowej / Urszula Nadolna // Życie Szkoły. – 2010, nr 1, s. 28-30.
Objawy mogące świadczyć o problemach dziecka z widzeniem. Powinności nauczyciela wobec dziecka ze słabym wzrokiem. Ogólna charakterystyka zasad pracy z dzieckiem słabo widzącym (z naciskiem na etap wczesnoszkolny).
5. Program zajęć rewalidacyjnych dla ucznia z obustronnym niedosłuchem / Małgorzata Łoskot // Głos Pedagogiczny. - 2011, nr 3, s. 40-42.
Program jest przeznaczony dla ucznia I klasy gimnazjum z opóźnionym rozwojem percepcji słuchowej, percepcji i koordynacji wzrokowo-słuchowej oraz funkcji warunkującej sprawną komunikację językową.
6. Uczeń słabo widzący w szkole / Małgorzata Sobocińska // Dyrektor Szkoły. – 2012, nr 11, s. 56-59.
Specyfika uczenia się ucznia słabo widzącego. Zasady pracy nauczyciela z uczniem. Zadania szkoły organizującej naukę dziecka słabo widzącego - zadania nauczyciela, zadania dyrektora. Organizacja przestrzeni.

Wydawnictwa zwarte

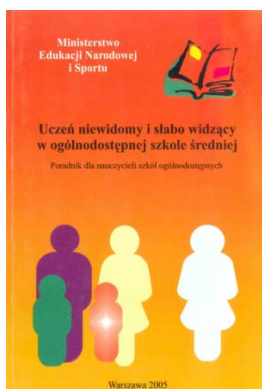
1. Rozwój językowy dziecka z uszkodzonym słuchem a integracja edukacyjna : model kształcenia integracyjnego / Grażyna Dryżałowska. Wyd. 2 zm. i rozsz. [Warszawa] : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, cop. 2007. - 186, [1] s.

Autorka prezentuje definicje uszkodzenia słuchu wg klasyfikacji medycznej, audiometrycznej, pedagogicznej. W odniesieniu do upośledzeń zwraca uwagę na rozwój języka i mowy. Charakteryzuje rozwój języka (poznawczy, emocjonalny i społeczny) w kontekście rozwoju psychospołecznego dziecka niesłyszącego. Opisuje rolę języka w edukacji (dojrzałość szkolna, umiejętność czytania i pisanie, proces nauczania). Akcentuje rolę integracji w edukacji dzieci niepełnosprawnych (m.in. opiekę i kształcenie dzieci niesłyszących w Polsce). Przedstawia model integracyjnego systemu kształcenia dzieci niesłyszących. Porusza zagadnienie wspomagania rozwoju dziecka z uszkodzeniem słuchu w domu, przedszkolu i szkole (prawa dziecka niepełnosprawnego w systemie oświaty).

[Spis treści](#)

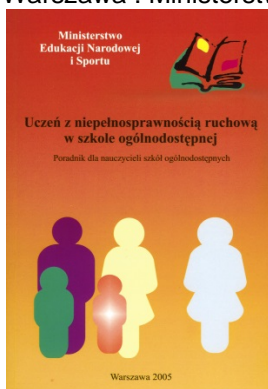
2. Uczeń niewidomy i słabo widzący w ogólnodostępnej szkole średniej : poradnik dla nauczycieli : praca zbiorowa / pod red. Stanisława Jakubowskiego. Warszawa : Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, 2005. - 177, [23] s.

Poradnik jest drugą z kolei pozycją dotyczącą kształcenia dzieci i młodzieży z dysfunkcją wzroku w szkołach ogólnodostępnych. Pierwsza ukazała się w 2001 roku pod tytułem „Poradnik dydaktyczny dla nauczycieli realizujących podstawę programową w zakresie szkoły podstawowej i gimnazjum z uczniami niewidomymi i słabo widzącymi”. Obecny poradnik, stanowiący kolejną pozycję z zakresu dydaktyki integracyjnej dzieci i młodzieży z dysfunkcją wzroku, jest kontynuacją i uzupełnieniem wcześniejszego. Publikację kończy rozdział o rewolucji informatycznej, jaka rozgrywa się obecnie i o udziale w niej osób z uszkodzonym wzrokiem. Dominuje w nim przeświadczenie autorów, że dzięki informatyzacji społeczeństwa ulegnie przyspieszeniu i wzmocnieniu integracja osób niepełnosprawnych.

[Spis treści](#)

3. Uczeń z niepełnosprawnością ruchową w szkole ogólnodostępnej : poradnik dla nauczycieli szkół ogólnodostępnych : praca zbiorowa / pod red. Magdaleny Loska, Doroty Myślińskiej. Warszawa : Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, 2005 . -- 239 s.

W książce przedstawiono zasady prowadzenia przez nauczyciela zajęć z dzieckiem z niepełnosprawnością ruchową wynikającą z nieprawidłowego napięcia mięśni. Autorki omawiają najczęstsze przyczyny niepełnosprawności ruchowej, podstawowe wiadomości nt. mózgowego porażenia dziecięcego, skutki niepełnosprawności ruchowej oraz warunki, jakie należy stworzyć uczniowi niepełnosprawnemu ruchowo. Prezentują pomoce ortopedyczne (w ujęciu słownikowym), przykładowe scenariusze zajęć ze wskazówkami do pracy z dzieckiem niepełnosprawnym ruchowo, przykładowe sprawdziany, propozycje sposobów włączania uczniów niepełnosprawnych do zajęć teatralnych, muzycznych i plastycznych, ćwiczenia usprawniające zaburzone funkcje percepcyjno-motoryczne, scenariusze indywidualnych zajęć oraz ćwiczenia integrujące klasę.

[Spis treści](#)

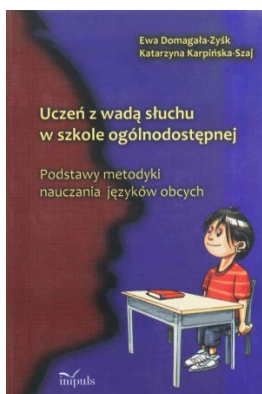
4. Uczeń z wadą słuchu chce zrozumieć świat : poradnik dla nauczycieli ogólnodostępnych szkół ponadpodstawowych / Urszula Buryń [et al.]. Warszawa : Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, 2005. -- 174, [2] s.

Coraz więcej dzieci z wadami słuchu uczy się w ogólnodostępnych szkołach podstawowych, kończy z powodzeniem gimnazjum, liceum, kształci w szkołach policealnych, w szkołach pomaturalnych czy wyższych. Wada słuchu jest bardzo istotna w życiu osobistym i szkolnym człowieka, ale w żadnym wypadku nie powinna determinować jego „kariery szkolnej”. Książka zawiera podstawowe wiadomości o wadach słuchu, urządzeniach wspomagających słyszenie i o odczytywaniu mowy z ust. Porusza zagadnienia funkcjonowania uczniów nie (do)słyszających w szkołach masowych - jakie mogą napotykać problemy, jakie warunki sprzyjają ich rozwojowi, jakie czynniki mogą ten proces hamować. Zawiera przykładowe scenariusze zajęć dla nauczycieli klas z uczniami z wadą słuchu i propozycje zadań dla uczniów.

[Spis treści](#)

5. *Uczeń z wadą słuchu w szkole ogólnodostępnej : podstawy metodyki nauczania języków obcych / Ewa Domagała-Zysk, Katarzyna Karpińska-Szaj. Kraków : „Impuls”, 2013. – 92 s.*

Książka składa się z trzech części. Pierwsza poświęcona jest określeniu specyfiki deficytów słuchu i możliwości komunikowania się z uczniem słabosłyszącym i niesłyszącym. Druga część to podstawy metodyki nauczania języków obcych zawierające krótki opis głównych założeń nauki języka obcego przez uczniów słabosłyszących i niesłyszących oraz wskazówki organizowania procesu uczenia się/nauczania, doboru materiałów dydaktycznych i sposobów oceniania postępów. Z kolei w części trzeciej pojawiają się osobiste doświadczenia niesłyszących studentów, którzy opisują swoje uczniowskie przeżycia już z perspektywy czasu. Publikacja, tak bardzo potrzebna na rynku edukacyjnym, adresowana jest głównie do czynnych i przyszłych nauczycieli języków obcych.

[Spis treści](#)

Rozdziały z wydawnictw zwartych

1. [Internet jako element strategii współpracy z nauczycielami w ramach badań nad czynnikami istotnymi w nabywaniu wybranych podstawowych umiejętności szkolnych przez słabo widzące dzieci, uczące się w pierwszych klasach w ogólnodostępnych szkołach podstawowych](#) / Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz, Joanna Witczak-Nowotna // W: Komputer w pedagogice specjalnej / pod red. Bronisława Siemienieckiego. Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2005, s. 38-76.

W artykule zostały przedstawione wyniki badań, w których postawiono następujące pytania badawcze: Czy na podstawie funkcjonalnej oceny widzenia można opracować skuteczny indywidualny program wspierania słabo widzącego dziecka w nabywaniu podstawowych umiejętności? W jakim stopniu stosowanie w pracy z uczniem specjalnych indywidualnych metod nauczania podstawowych umiejętności, dostosowanych do jego funkcjonowania wzrokowego, skutkuje osiągnięciem przez dziecko tych umiejętności? W jaki sposób słabo widzące dzieci piszą litery i cyfry oraz łączą ze sobą litery pisane?

2. [Uczeń niewidomy w szkole masowej – wyzwania integracji](#) / Hanna Pasterny // W: Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. T. 1 / pod red. Nauk. Anny Guzy, Danuty Krzyżyk. Kielce : Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP, 2012, s. 116-122.

Autorka przedstawia wady i zalety szkół masowych oraz szkół dla niewidomych. Próbuje znaleźć odpowiedź na pytania: Czy szkoła masowa jest dobrym rozwiązaniem dla wszystkich dzieci? Czy nauczyciele z tego typu szkół wiedzą, jak pracować z niewidomym dzieckiem?

Prezentuje również pomoce dydaktyczne przydatne w pracy z niewidomym uczniem.

Materiały z Internetu

1. Model wspomaganie uczniów z dysfunkcją wzroku, uczęszczających do płockich szkół ogólnokształcących / Joanna Witczak-Nowotna. W: Ośrodek Rozwoju Edukacji. [online]. [Dostęp: 26 listopada 2013]. Dostępny w WWW:http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=1915:model-wspomagania-uczniow-z-dysfunkcji-wzroku-uczsuczajacych-do-plockich-szkol-oglnodostpnych&id=177:ksztacenie-uczniow-niepenosprawnych-w-szkoach-oglnodostpnych&Itemid=1084
Przedstawiono model pracy z uczniem z dysfunkcją wzroku w szkole ogólnodostępnej, którego celem jest całościowy rozwój dziecka niewidomego i słabo widzącego. Omówiono system kompleksowego wsparcia rodziny, w której jest dziecko z dysfunkcją wzroku.
2. Strategie interakcyjne i kooperacyjne w procesie integracji społecznej uczniów z dysfunkcją wzroku w szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych / Emilia Śmiechowska-Petrovskij. http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=1923:strategie-interakcyjne-i-kooperacyjne-w-procesie-integracji-spoecznej-uczniow-z-dysfunkcji-wzroku-w-szkoach-oglnodostpnych-i-integracyjnych&id=177:ksztacenie-uczniow-niepenosprawnych-w-szkoach-oglnodostpnych&Itemid=1084
Przedstawiono korzyści w zakresie podnoszenia kompetencji społecznych oraz procesów poznawczych uczniów pełnosprawnych i niepełnosprawnych w integracji. Omówiono rolę nauczyciela jako osoby kształtującej relacje społeczne w klasie szkolnej.

4. Dzieci niepełnosprawne intelektualnie

Artykuły z wydawnictw ciągłych

1. Jak w polskich szkołach funkcjonują uczniowie niepełnosprawni intelektualnie / Lidia Klaro-Celej // Dyrektor Szkoły. – 2012, nr 5, s. 56-58.
Lekkie upośledzenie umysłowe. Szkoły podstawowe, gimnazjum, zasadnicze szkoły zawodowe, szkoły specjalne. Jak szkoła może pomóc tym uczniom.
2. Metody aktywizujące w nauczaniu zintegrowanym uczniów niepełnosprawnych intelektualnie / Monika Gęga // Nowa Szkoła. – 2013, nr 4, s. 31-33.
Rola i zadania nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej. Wykorzystanie metod aktywizujących.
3. Nauczyciele szkoły ogólnodostępnej o swojej pracy z dzieckiem lekko niepełnosprawnym intelektualnie - wyniki badań podłużnych / Zenon Gajdzica // Ruch Pedagogiczny. - 2012, [nr] 4, s. 155-[163].
Zarys problematyki kształcenia uczniów niepełnosprawnych oraz istoty edukacji inkluzyjnej. Sytuacja szkolna uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną w ocenie nauczycieli - prezentacja i analiza wyników badań. Uwzględnienie problematyki reformowania systemu szkolnego w zakresie kształcenia i wychowania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
4. Niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym - doświadczenia praktyczne w szkole ogólnodostępnej / Joanna Szadkowska // Meritum. - 2012, nr 3, dod. "Oświata Mazowiecka" 2012, nr 3, s. 18-21.
Edukacja włączająca oznacza to, że uczniowie niepełnosprawni, w tym również z niepełnosprawnością intelektualną, mają możliwość nauki w szkole ogólnodostępnej, integracyjnej lub specjalnej.

5. Tacy sami, a ściana między nami / Małgorzata Łoskot // Głos Pedagogiczny. - 2012, nr 11, s. 16-18.
Uczeń niepełnosprawny intelektualnie w stopniu lekkim w szkole ogólnodostępnej. Jak pomóc w klasie takiemu uczniowi. Edukacja włączająca.
6. Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym w szkole ogólnodostępnej / Lidia Klaro-Celej // Głos Pedagogiczny. – 2010, nr 11, s. 50-53.
Zapewnienie uczniom niepełnosprawnym odpowiednich warunków: nawiązanie pozytywnego kontaktu emocjonalnego nauczycieli z uczniem, zniesienie barier architektonicznych i psychologicznych, skonstruowanie programu edukacyjnego, konieczność realizacji odrębnej podstawy programowej.

Wydawnictwa zwarte

1. Dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w systemie edukacji / pod red. Marzeny Buchnat, Beaty Tylewskiej-Nowak. Warszawa : „Difin”, 2012. – 148 s.

Książka składa się z dziewięciu rozdziałów, w których został przedstawiony aktualny stan działań na rzecz organizacji i realizacji wsparcia rozwoju i edukacji osób z niepełnosprawnością intelektualną. W rozdziale pierwszym omówiono zagadnienia dotyczące diagnozy, jako klucza powspierania rozwoju i dalszych działań edukacyjnych. Następne rozdziały przedstawiają możliwości wsparcia rozwoju dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, począwszy od wczesnej interwencji i wspomagania rozwoju, poprzez przedszkole, szkołę podstawową, gimnazjum aż do szkoły ponadgimnazjalnej. Przedstawiono ofertę edukacyjną przeznaczoną dla dzieci i młodzieży z uwzględnieniem stopnia niepełnosprawności. Każdy system edukacyjny został osadzony w realiach prawnych obowiązujących obecnie w Polsce.

[Spis treści](#)

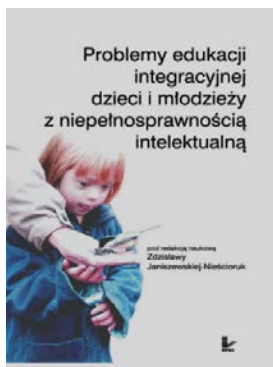
2. Otwórz się na świat : programy dla uczniów drugiego etapu nauczania oraz uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim / Renata Naprawa, Alicja Tanajewska, Krystyna Szczepańska. Gdańsk : „Harmonia”, 2013. – 192 s.

Publikacja powstała z myślą o nauczycielach szkół masowych uczących w klasach IV-VI, klasach integracyjnych, prowadzących zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, rewalidacyjne, edukacyjne z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, pracujących w ośrodkach szkolno-wychowawczych oraz specjalistach: psychologach, pedagogach, terapeutach, logopedach, a także o osobach z najbliższego otoczenia dzieci – rodzicach, rodzeństwie. W publikacji przedstawiono plan działań wspierających dzieci w realizowaniu zadań edukacyjnych.

[Spis treści](#)

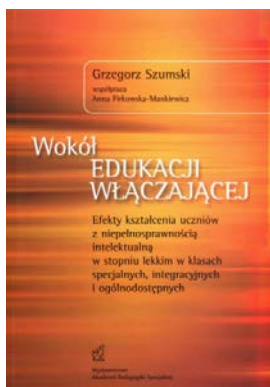
3. Problemy edukacji integracyjnej dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną / pod red. nauk. Zdzisławy Janiszewskiej-Nieścioruk. Wyd. 2. Kraków : "Impuls", 2009. – 292 s.

Autorka, na podstawie analizy efektów kształcenia uczniów z niepełnosprawnością, stwierdza, że w Polsce wciąż nie ma strategii kształcenia osób o rozwoju zaburzonym tak na poziomie regionalnym, jak i w skali kraju, co skłaniać może do wniosku, iż kształcenie osób z niepełnosprawnością nie jest priorytetem dla władz resortowych. Głównym problemem jest zagadnienie kształcenia pedagogów specjalnych. Autorka stawia tezę, iż w obliczu istniejących przepisów prawa i braku woli ich zmiany, za czas jakiś nie będzie chętnych do studiowania na kierunku pedagogika specjalna, co grozi poważnymi konsekwencjami obniżenia jakości kształcenia dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością i negatywnie odbić się może na ich przygotowaniu do realizacji zadań społecznych i zawodowych w dorosłości.

[Spis treści](#)

4. Wokół edukacji włączającej : efekty kształcenia uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w klasach specjalnych, integracyjnych i ogólnodostępnych / Grzegorz Szumski ; współpr. Anna Firkowska-Mankiewicz. Warszawa : Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, 2010. - 239, [1] s.

Koncepcja edukacji włączającej jest projektem organizacji kształcenia uczniów niepełnosprawnych, która w istocie stanowi nowy model szkoły powszechnej. Model ten do tej pory nie został wprowadzony w pełni w żadnym kraju. Na obecnym etapie rozwoju tej koncepcji sformułowano jedynie ogólne założenia. Wiele szczegółowych kwestii pozostaje nadal w sferze dyskusji. Głównym celem prezentowanych w pracy badań była próba falsyfikacji tezy koncepcji edukacji włączającej na temat możliwej redukcji pomocy specjalnej w kształceniu uczniów niepełnosprawnych. Autorzy weryfikowali również koncepcję kształcenia niesegregacyjnego w jej najogólniejszym ujęciu.

[Spis treści](#)

Rozdziały z wydawnictw zwartych

1. [Formy pomocy specjalnej uczniom z niepełnosprawnością intelektualną w szkole masowej i specjalnej](#) / Ewa Dyduch, Marzena Klaczak // W: Dylematy pedagogiki specjalnej / pod red. Alicji Rakowskiej i Jolanty Baran. Kraków : Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2000, s. 121-126.

W rozdziale przedstawiono wyniki badań, których celem było poznanie zakresu udzielania pomocy psychologicznej i pedagogicznej uczniom niepełnosprawnym intelektualnie przez szkoły specjalne i masowe. Skuteczność udzielanej pomocy uwarunkowana jest wieloma czynnikami, np. możliwościami psychofizycznymi uczniów, ich stanem zdrowia, ogólnej sprawności, a także przygotowaniem kadry pedagogicznej.

2. [Formy wsparcia ucznia z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim w szkole ogólnodostępnej](#) / Anna Zamkowska // W: Społeczne i edukacyjne uwarunkowania rozwoju oraz funkcjonowania dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością / pod red. nauk. Zenona Gajdzicy. Kraków: „Impuls”, 2009, s. 59-79.

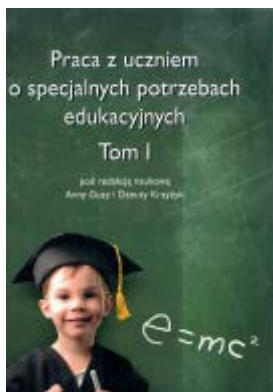
W artykule zostały zaprezentowane wyniki badań Autorki dotyczących wsparcia udzielanego uczniowi z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim w szkole ogólnodostępnej na poziomie szkoły oraz na I poziomie edukacyjnym. Przedstawione zagadnienia badawcze: formy wsparcia uczniów; zatrudnienie specjalistów w badanych szkołach; wsparcie materialne uczniów; formy udostępniania informacji na temat wsparcia udzielanego uczniowi; współpraca z instytucjami zewnętrznymi w zakresie wsparcia; wsparcie ucznia przez nauczyciela-wychowawcę – kompetencje nauczycieli.

3. [Klasy z częściową integracją przykładem rozwiązań edukacyjnych dla uczniów z zespołem Downa](#) / Monika Gołubiew-Konieczna // W: Człowiek z niepełnosprawnością intelektualną. T. 1 / pod red. Zdzisławy Janiszewskiej-Nieścioruk. Kraków : „Impuls”, 2003, s. 257-267.

Autorka uzasadnia tezę, że dla każdego dziecka powinna być tworzona taka integracja, która przyniesie mu jak największe korzyści. W artykule przedstawiła (na podstawie przeprowadzonego eksperymentu pedagogicznego) rzeczywiste i konkretne przykłady zastosowania częściowego modelu integracji w edukacji uczniów z zespołem Downa, polegającego na kooperacji klas na terenie szkoły ogólnodostępnej i wyłączeniu uczniów niepełnosprawnych z niektórych przedmiotów nauczania.

4. [Podstawowe założenia pracy rewalidacyjnej z uczniem niepełnosprawnym intelektualnie w stopniu lekkim w szkole masowej : \(na podstawie badań przeprowadzonych w Zespole Szkół nr 1 w Łazach\)](#) / Patrycja Gołek // W: Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. T. 1 / pod red. Nauk. Anny Guzy, Danuty Krzyżyk. Kielce : Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP, 2012, s. 73-81.

Autorka w pierwszej części rozdziału prezentuje zagadnienie niepełnosprawności intelektualnej i rewalidacji w świetle literatury przedmiotu. W drugiej przedstawia wyniki własnych badań dotyczących pracy rewalidacyjnej i jej efektów z uczniem niepełnosprawnym intelektualnie w stopniu lekkim.

5. [Psychospołeczna sytuacja dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w klasach integracyjnych](#) / Jolanta Lipińska-Lokś // W: Człowiek z niepełnosprawnością intelektualną. T. 1 / pod red. Zdzisławy Janiszewskiej-Nieścioruk. Kraków : „Impuls”, 2003, s. 249-256.

Autorka przedstawia wyniki badań dotyczących stosunków, jakie panują między dziećmi pełnosprawnymi i dziećmi niepełnosprawnymi, w tym niepełnosprawnymi umysłowo w klasach integracyjnych. Badano następujące zagadnienia: wzajemne relacje, rozkład społecznych pozycji dzieci, kompetencje społeczne dzieci niepełnosprawnych umysłowo, stosunek i zachowanie się dzieci pełnosprawnych wobec dzieci niepełnosprawnych umysłowo, kontakty koleżeńskie, gotowość dzieci do altruizmu i prospołecznych zachowań, stosunek do szkoły i samopoczucie w szkole dzieci niepełnosprawnych umysłowo z klas integracyjnych.

Redaktor pakietu:
Anna Mikos

Redaktor graficzny:
Alina Dyrek

Zespół opracowujący pakiet:
Anna Sitarek
Barbara Rdzanek